

Nr 11/1968-69.

LAGUTSKOTTETS betänkande nr 11/1968-69 med anledning av Ålands landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag angående ändring av landskapslagen om reglering av byggnadsverksamheten (38/1968).

Med anledning av ovannämnda framställning, varöver Landstinget inbegärt utskottets utlåtande, får utskottet vördsamt anföra följande:

Landskapsstyrelsens förslag innefattar en strängare byggnadsreglering än den i riket gällande. Enligt lagförslaget skulle uppförande av ekonomibyggnad, hörande till redan förefintlig bostad eller jordbrukslägenhet, alltid förutsätta byggnadslov. Landskapsstyrelsen meddelar dock såsom sin avsikt att genom stadgande härom i landskapsförordning fastställa, att för sökande av tillstånd för sådan byggnad icke skulle fordras den utredning, som i allmänhet fordras vid ansökan om byggnadslov. Jämväl i riket kan i byggnadsordning föreskrivas, att byggnadslov eller byggnadstillstånd bör utverkas för uppförande av sådan byggnad.

Utskottet har ägnat denna fråga särskild uppmärksamhet i samband med frågan om införande av total byggnadsreglering i landskapet. Den gällande lagstiftningen, som tillåter uppförande av byggnader i glesbygden utan annan övervakning än den i efterhand skeende övervakningen av hälsovårds- och brandsäkerhetsbestämmelserna, kan i många fall leda till betydande svårigheter att lösa de problem, som en olämplig bebyggelse medför. Vidare kan planeringen av områden försvåras av, att ingen övervakning av byggnadsverksamheten förekommer. Det finns många exempel från senaste tid på att byggnader uppförts så, att anläggandet av aktuella vägar väsentligt försvårats. Då icke heller strandbebyggelsen kan hållas under kontroll, uppstår på många håll en fritidsbebyggelse, som har menliga verkningar på omgivningen och undandrar lokalbefolkningen betydelsefulla trivselfaktorer.

Dessa omständigheter finner utskottet vägande vid bedömningen av frågan, i vilken utsträckning reglering av byggnadsverksamheten borde införas utöver vad som nu är gällande. Utskottet har stannat för att landskapsstyrelsens förslag i princip bör omfattas i den omfattning byggnadsregleringen föreslagits få. Beträffande ekonomibyggnader för redan förefintliga bostäder och lantbrukslägenheter, till vilket utskottet anser att jämväl för fisket behövliga byggnader bör räknas, har utskottet dock ansett en något mindre sträng bestämmelse vara på sin plats. Överhuvud bör kommun medgivas rätt stor frihet att i byggnadsordningen bestämma närmare om byggnadsregleringen.

Frågan om regionplaneringens överförande till landskapets organ är en annan i förslaget ingående angelägenhet av större bärvidd. Ehuru utskottet i andra sammanhang hållit fast vid, att kommunala uppgifter i allmänhet inte borde överföras till landskapet, då därigenom den kommunala självstyrelsen kan förlora i betydelse, anser utskottet i detta fall att regionplaneringen skulle främjas av den föreslagna ändringen. Det bör också observeras, att förhållandena i landskapet är väsentligen annorlunda än i riket. Här synes det inte finnas någon anledning att överväga en delning av landskapet i flera regioner. Regionplaneområdet är således självklart hela landskapets område. Vidare medför kommunernas antal och ringa storlek betydande praktiska olägenheter om planeringen skall anförtros ett kommunalförbund. Dessutom anser utskottet, att kommunernas möjligheter att framlägga sina synpunkter på planeringen på ett betryggande sätt tillgodosetts i landskapsstyrelsens förslag. Efter det kommunreformen genomförts bör man dock överväga om det icke då är skäl att överföra regionplaneringen på kommunen eller kommunerna.

Med föregående fråga sammanhänger frågan om, hur kostnaderna för regionplaneringen, såvitt det gäller den kommunala andelen, skall fördelas mellan kommunerna. Landskapsstyrelsen har föreslagit, att skattöreprincipen skall tillämpas i detta fall. De flesta kommuner har förklarat sig omfatta denna princip. Från Mariehamns stads sida har dock anförts, att staden redan nedlagt betydande kostnader på planering, vilka kostnader kommer att delvis komma regionplaneringen tillgodo. Staden har därför ansett, att dessa kostnader, liksom de kostnader andra kommuner haft för enahanda arbeten, på något sätt borde kompenseras. Staden håller på att en kostnadsfördelning enligt skattöreprincipen inte skulle stå i rätt förhållande till den nytta kommunerna har av planeringen utan föreslår, att hälften av de kommunala kostnaderna borde fördelas efter skattören och hälften efter mantalsskrivna invånare. Jomala kommun, som motsatt sig regionplaneringens överförande på landskapet, anser att kommunalförbundet bör bestämma kostnadsfördelningen.

Utskottets majoritet har stannat för att omfatta landskapsstyrelsens förslag. En minoritet inom utskottet ansåg, att det från Mariehamns stad framförda förslaget hade inneburit en rättvisare fördelning. Stadens förslag innebär i stort sett att stadens utgifter skulle minska med 20 % och landskommunernas samfällda utgifter öka med 40 %.

Beträffande de i lagtexten ingående stadgandena vill utskottet ytterligare anföra följande:

7 §. Utskottet föreslår införande av ett 2 mom. i huvudsaklig överensstämmelse med rikets motsvarande stadgande (FFS 370/58, 7 § 2 mom.), lik-

väl med den avvikelser, att i landskapet byggnadslov skulle erfordras för i momentet avsedd ekonomibyggnad om icke byggnadsordningen tillåter uppförande av sådan byggnad utan byggnadslov. Utskottet avser därmed att möjliggöra lokala bestämmelser härom i kommunerna, gällande hela kommunens område eller en viss del av kommunen. Åtminstone bör det i skärgårdskommunerna finnas sådana öar och ögrupper, där det inte kan lända omgivningen till olägenhet om också vissa annars betydelsefulla stadganden åsidosätts. Det står också kommunen fritt att bestämma, att vissa ekonomibyggnader skall få uppföras utan byggnadslov, andra inte.

10 §. Utskottet har fäst uppmärksamhet vid att landskapsstyrelsen enligt förslaget skulle kunna bevilja kommun befrielse från anställande av byggnadsinspektör om byggnadsverksamheten 'tillfälligt' är ringa i kommunen. Utskottet har föreslagit ändring av stadgandet så, att landskapsstyrelsen skulle bevilja befrielse tillsvidare om byggnadsverksamheten i kommunen är ringa.

20 §. I 2 mom. har utskottet vidtagit en redaktionell ändring.

21 §. Utskottet har fäst uppmärksamhet vid att i 2 mom. inte ingår stadganden om de tider, inom vilka kostnadsförslag för det kommande året skall överlämnas till kommunerna och landskapsstyrelsen. Då dessa kostnadsförslag har betydelse för uppgörande av budgetförslaget för ifrågasvarande år, bör åtminstone förhandsuppgifter meddelas vederbörande myndigheter i god tid härför. Då likväl planeringsrådet är ett landskapsorgan, bör landskapsstyrelsen kunna meddela föreskrifter härom. Utskottet har därför inte föreslagit ändring av stadgandet.

23 §. I 2 mom. stadgas i överensstämmelse med motsvarande stadgande i rikets lag att landskapsbidraget må uppgå till mer än hälften av årskostnaderna om vissa kommuners ekonomiska bärkraft är synnerligen svag. Utskottet anser att detta stadgande bör förtydligas så, att ifrågasvarande extra landskapsbidrag erlägges till just de kommuner, vilka på grund av svag ekonomisk bärkraft bör få detta stöd.

26 §. I 4 mom. stadgas i landskapsstyrelsens förslag, att byggnadsinskränkning inte skall gälla i 5 § 3 mom. avsedd ekonomibyggnad. Enligt sistnämnda stadgande är det tillåtet att inom tätbebyggelse uppföra ekonomibyggnad, hörande till redan förefintlig bostad eller jordbrukslägenhet ehuru i 5 § 1 mom. föreskrives, att byggnadsplan bör vara fastställd för sådant område. Undantaget gäller i detta fall också nödigt byggande för bedrivande av lant- eller skogsbruk. Utskottet har med hänvisning till sitt ställningstagande till frågan om byggnadslov för ekonomibyggnader ansett, att detta undantag från byggnadsinskränkning bör utgå. I det fall att ekonomibyggnader och liknande kan tillåtas på grund av att det inte

äventyrar markdispositionen i området, kan landskapsstyrelsen i beslutet om byggnadsinskränkningen ange detta.

En ledamot i utskottet (viceordföranden Eliel Persson) ansåg tiden för byggnadsinskränkningens giltighet, två år, vara alltför lång och hade velat förkorta tiden till ett år med möjlighet till ett års förlängning. Utskottet omfattade landskapsstyrelsens förslag i övrigt men anser, att förlängningen bör begränsas till ett år och skall kommunen höras förrän beslut om förlängning fattas.

De två sista momenten i denna paragraf utgör slutstadgandet i lagförslaget och bör alltså avskiljas från 26 §.

Slutstadgandet. Utskottet har företagit en redaktionell ändring i 2 mom.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå att Landstinget måtte antaga lagförslaget med följande stadganden sålydande:
7 §.

Nybyggnad, som avses i 125 §, må ej uppföras utan tillstånd.

Utan hinder av vad i 1 mom. stadgas må i byggnadsordning föreskrivas, att på område utom stadsplan eller byggnadsplan utan tillstånd må uppföras ekonomibyggnad, som hör till redan förefintlig bostad eller jordbrukslägenhet.

10 §.

1 och 2 mom. oförändrade.

För byggnadsrådgivning och -tillsyn skall i landskommun finnas en eller flera byggnadsnämnden underställda byggnadsinspektörer, vilkas tjänster äro antingen huvud- eller bisysslor. Byggnadsinspektörstjänst må dock kunna vara förenad med annan kommunal tjänst. Kommuner må även med tillstånd av landskapsstyrelsen hava gemensam byggnadsinspektör. Är byggnadsverksamheten i kommunen (utesl.) så ringa, att byggnadsinspektörstjänst icke kan anses av behovet påkallad och kommunen på annat sätt ordnat byggnadsinspektionen, må landskapsstyrelsen på ansökan tillsvidare befria kommunen från skyldighet att upprätthålla sådan tjänst.

4 mom. oförändrat.

20 §.

1 mom. oförändrat.

Regionplan skall uppgöras så, att däri för olika ändamål reserveras tillräckligt stora för den framtida utvecklingen nödvändiga områden. Vid uppgörandet av planen skola av förhållandena inom området betingade särskilda behov beaktas och skall avseende fästas vid att området nyttjas ekonomiskt och att planens genomförande icke medför oskäligen olägenhet för

ägarna.

3 mom. oförändrat.

23 §.

1 mom. oförändrat.

Inom ramen för landskapets ordinarie årsstat må erläggas extra landskapsbidrag till kommun, vars ekonomiska bärkraft är synnerligen svag.

26 §.

1-3 mom. oförändrade.

Landskapsstyrelsen må, då tryggheten av markdispositionen det påkallar, förbjuda bebyggandet av område inom regionplaneområde i strid med förslag till regionplan, som godkänts av planeringsstyrelsen eller planeringsrådet (byggnadsinskränkning). (Uteslutning). Inskränkningen är i kraft till dess regionplanen fastställts av landskapsstyrelsen, dock högst två år, såframt icke landskapsstyrelsen efter kommunens hörande på synnerliga skäl förlänger denna tid med ytterligare högst ett år.

1 mom. oförändrat.

Landskommun skall inom ett år från denna lags ikraftträdande underställa landskapsstyrelsen för fastställelse i 11 § stadgad byggnadsordning, såframt icke byggnadsordning för hela kommunen fastställts före denna lags ikraftträdande, samt före utgången av år 1969 anställa byggnadsinspektör på sätt i 10 § 3 och 4 mom. stadgas, såvida icke landskapsstyrelsen enligt 10 § 3 mom. befriat kommunen från denna skyldighet.

Mariehamn, den 2 december 1968.

På lagutskottets vägnar:

Nils Dahlman

Rolf Sundman.

Närvarande i utskottet: ordföranden Nils Dahlman, viceordföranden Eliel Persson samt ledamöterna Bertel Boman, Karl Sundblom och Edw. Östling.